

мира отражает реальность через культурную картину мира. Они тесно взаимосвязаны, находятся в состоянии непрерывного взаимодействия и восходят к реальному миру, окружающему человека.

Литература:

1. Толстой, Н. И. Язык и народная культура: Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике / Н. И. Толстой // Институт славяноведения Российской академии наук. – URL: <https://inslav.ru/publication/tolstoy-n-i-yazyk-i-narodnaya-kultura-ocherki-po-slavyanskoy-mifologii-i-etnolingvistike/> (дата обращения: 22.11.2025).

2. Лысак, М. С. Гипотеза Сепира–Уорфа: история, суть и влияние на науку / М. С. Лысак, А. А. Гальченко, О. В. Гавриш // Молодой ученый. – 2020. – № 40 (330). – С. 239–242. – URL: <https://moluch.ru/archive/330/73918/> (дата обращения: 24.11.2025).

3. Словарь лингвистических терминов: [лингвостилистика, синтаксис, морфология, фonomорфология, фонетика, лексикология: около 7000 терминов] / О. С. Ахманова. – М. : URSS Ленанд, 2021. – 571 с.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА І КУЛЬТУРА

НЕГЛЮБСКІЯ РУЧНІКІ ЯК ФЕНОМЕН НАРОДНАГА МАСТАЦТВА

Баймендзінава К. В.

Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт
г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – *Сняжыцкая А. С.*

Ручнік суправаджаў чалавека на ўсіх этапах яго жыццёвага шляху, быў матэрыяльным носьбітам яго душы і лёсу. Гэта сакральнае стаўленне і сфарміравала тую глыбіню сімволікі, якая знайшла ўвасабленне ва ўзорах Неглюбскіх ручнікоў.

Неглюбскі ручнік адрозніваецца ад іншых. Яго асноўная адметнасць – манахрамія: магутны чырвоны арнамент на белым фоне. Такая двухколорнасць не была абумоўлена беднасцю, а мела глыбокі сімвалічны сэнс.

Арнаменты Неглюбкі архаічныя і геаметрычныя. Іх аснова – не вышыўка, а бранае ткацтва. Менавіта тэхналогія накладвае адбітак на стылістыку: узоры ствараліся прамым перапляценнем нітак, што абумоўлівае іх строгую геаметрыю.

1. Дрэва Жыцця (Сусветнае Дрэва) – галоўны і найчасцей сустракаемы матыў. Яно ўвасабляе сувязь нябеснага, зямнога і падземнага светаў, сімвал радаводу, працягу жыцця і ўрадлівасці. У Неглюбскім варыянце Дрэва Жыцця мае строгую, сіметрычную форму, часта нагадвае трыкутнік або ступенчатую піраміду. Яно заўсёды накіравана ўверх, што сімвалізуе рост, імкненне да сонца і неба. Гэты матыў займае цэнтральную частку ручніка, падкрэсліваючы яго ідэйную сутнасць.

2. Васьміканцовы крыж (зорка, ражок) – яшчэ адзін фундаментальны сімвал. Гэта старажытны сальярны знак, сімвал Сонца, Агню, абярэгу. Васьміканцоўка ўяўляе сабой не проста крыж, а сонечны дыск з прамянямі. Часта ён размяшчаецца па баках ад Дрэва Жыцця або ўплятаецца ў яго ствол. Гэты матыў абараняў гаспадарку і чалавека ад нячыстай сілы, быў зарокам добрабыту і шчасця.

3. Рамбічныя палотны (дыяментавыя палеткі). Уся паверхня ручніка, якая не занята буйнымі матывамі, запаўняецца дробным геаметрычным арнаментам. Найчасцей гэта ромбікі, падзеленыя на чатыры часткі з кропкай у цэнтры. Гэты матыў мае некалькі тлумачэнняў: гэта і сімвал урадлівай зямлі, і поле, засеянае зернем, і сімвал жаночага пачатку. Сукупнасць такіх ромбікаў стварае магутнае энергетычнае поле.

Кампазіцыя ручніка заўсёды сіметрычная і вертыкальна-арыентаваная. Яна будуецца па прынцыпе трыпціха: цэнтральная частка (часта з Дрэвам Жыцця) і дзве бакавыя. Краі ручніка абавязкова афармляюцца аторачкамі-«шчытамі», якія сімвалізуюць мяжу паміж сваім і чужым светам [1].

Каляровае рашэнне Неглюбскіх ручнікоў – гэта філасофія ў чыстым выглядзе.

Белы колер (фон) – гэта колер чысціні, свята, пачатку, духоўнасці. Гэта Свет і прастора, напоўненая святлом. У некаторых кантэкстах белы мае асацыяцыю са светам памерлых продкаў, такім чынам ручнік становіцца мастом паміж светамі.

Чырвоны колер (арнамент) – гэта колер Жыцця, Крыві, Сонца, Агню, Адраджэння і Абароны. Чырвоны – самы магутны абярэг ад злых сіл. Спалучэнне чырвонага і белага – гэта спалучэнне Зямнога і Нябеснага, Цела і Духу, Жыцця і Смерці. Гэта два асноўныя пачаткі, якія трымаюць сусвет.

Адсутнасць іншых колераў (у аўтэнтчных узорах) падкрэслівае фундаментальнасць гэтых паняццяў, робячы ручнік не проста прыгожай рэччу, а нагляднай мадэллю свету беларуса-палешука.

Стварэнне ручніка ў Неглюбцы было не проста рамёствам, а сапраўдным мастацтвам і рытуалам. Ім займаліся жанчыны, якія перадавалі веды з пакалення ў пакаленне.

Галоўнай тэхнікай з'яўляецца бранае ткацтва. У адрозненне ад вышыўкі, калі ўзор наносіцца на гатовую тканіну, бранае ткацтва стварае арнамент адначасова з палатном. Гэта дазваляе ствараць дзвюхбаковае палатно, дзе ўзор аднолькава чытаецца з абодвух бакоў [2].

Праца вялася на ручным кроснах. Узор загадзя разлічваўся і «набіваўся» – гэта значыць, ніткі-аснову праз пэўныя прамежкі падымалі з дапамогай спецыяльных дошчачак-«бранак», утвараючы «зеў», праз які пракідвалася чырвоная нітка-уток. Правільнасць «набіўкі» была закладам дакладнасці будучага арнаменту.

Акрамя бранага ткацтва, у Неглюбцы выкарыстоўвалі тэхніку выцінання («нацяг»), калі асобныя ніткі асноўнага палатна падцягваліся і абпляталіся, ствараючы больш дробны і пластычны ўзор.

Вышыўка як асноўны спосаб дэкаравання выкарыстоўвалася значна радзей і з'яўлялася дапаўняльнай тэхнікай.

Такім чынам, Неглюбскі ручнік – гэта знакавая з'ява беларускай культуры, якая праз лаканічныя сродкі выказвання перадае найглыбейшыя пласты светапогляду нашых продкаў. Ён увасабляе сабой непарыўную сувязь пакаленняў, дзе праз геаметрыю арнаменту і магію колеру зашыфраваны ўяўленні аб жыцці, смерці, касмічным парадку і абароне роду.

Літаратура:

1. Этнаграфічны музей вёскі Неглюбка. – URL: <http://negliubka.museum.by/> (дата звароту: 10.10.2025).
2. Неглюбское чудо. – URL: <https://www.sb.by/articles/neglyubskoe-chudo.html> (дата обращения: 15.10.2025).
3. Исследовательская деятельность. – URL: <https://negl.schools.by/pages/issledovatel'skaja-deyatelnost> (дата обращения: 16.10.2025).

ПРАБЛЕМА КАМУНІКАЦЫІ Ў СФЕРЫ АХОВЫ ЗДАРОЎЯ

Вайтовіч Н. Д.

Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт

г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – к. філал. н., дац. *Брусевіч А. А.*

У сферы аховы здароўя, дзе тэхнічны прагрэс сёння стварае магутныя інструменты для лячэння, чалавечы фактар па-ранейшаму застаецца непахісна важным, паколькі цэнтрам медыцынскай практыкі з'яўляецца сустрэча двух людзей – урача і пацыента. І лёс апошняга, без перабольшвання, найпрост залежыць ад якасці гэтай сустрэчы, а дакладней, ад эфектыўнасці размовы. У сваю чаргу, на згаданую эфектыўнасць канешне ж уплывае культура маўлення ўрача, якая не заключаецца ва ўменні прыгожа гаварыць, а з'яўляецца фундаментальнай прафесійнай якасцю, што аб'ядноўвае веды, майстэрства, этыку і эмпатыю. А яшчэ культура маўлення лекара паляпшае дыягностыку, фарміруе давер з боку пацыента, павышае яго прыхільнасць да лячэння і, урэшце, тлумачыць вынік праведзенай працы. Разам з тым, праблема непаразумення